

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

Raportul auditului performanței
privind Progresele atinse în cadrul implementării Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)

Direcția generală audit III

Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)

Obiectivul general al Strategiei îl constituie asigurarea graduală a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării.

SAAS include 3 obiective specifice:

- ✓ Îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și de sanitație.
- ✓ Planificarea și dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare în vederea creșterii nivelului accesului populației la servicii de calitate înaltă
- ✓ Armonizarea legislației naționale în sectorul de alimentare cu apă și sanitație în conformitate cu standardele comunitare și angajamentele internaționale.

Misiunea de audit

- Art.31 și art.32 din Legea Curții de Conturi nr.260 din 07.12.2017
- Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anii 2022 și 2023

Scopul auditului :

- factorii de decizie au întreprins măsuri suficiente pentru implementarea cu succes a acțiunilor incluse în Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)
- acțiunile incluse în Strategie s-au axat pe cele mai stringente problemele ale domeniului de alimentare cu apă și sanitație astfel încât să fie asigurată dezvoltarea durabilă și sustenabilă a acestui sector.

- **Întrebarea I:** Factorii de decizie au întreprins măsuri de rigoare pentru realizarea integrală a acțiunilor incluse în Planurile de acțiuni SAAS?
- **Întrebarea II.** Investițiile efectuate din sursele FEN, FNDR și FNDAMR au întrunit criteriile de eficiență, durabilitate și sustenabilitate?
- **Întrebarea III.** Există un sistem centralizat de date care să permită evaluarea și monitorizarea situației în domeniul aprovizionării cu apă și sanitație a populației și localităților din republică?
- **Întrebarea IV:** Calitatea apei potabile ca factor determinant al sănătății corespunde normativelor sanitare?
- **Întrebarea V:** Tarifele aprobate pentru serviciile prestate de alimentare cu apă și sanitație sunt adecvate pentru a acoperi costurile aferente prestării serviciului public respectiv?
- **Întrebarea VI:** Amenzile și prejudiciile aplicate de IPM contribuie la prevenirea cazurilor de încălcare a legislației privind protecția mediului în domeniul alimentării cu apă și sanitație?

Factorii de decizie au întreprins măsuri de rigoare pentru realizarea integrală a acțiunilor incluse în Planurile de acțiuni SAAS?

Indicatori incluși în Planul de acțiuni	Nr. de acțiuni total	Implementate			stopate	impleme ntate parțial	termenul de implement are încă nu survenit	Nivelul mediu de implementa re, %
		total	în termen	cu depășirea termenului				
PA 2014-2018	30	18	15	3	5	5	-	68,3
PA 2020-2024	28	16	16	0	6	1	5	58,9
Total	58	34	31	3	11	6	5	63,8

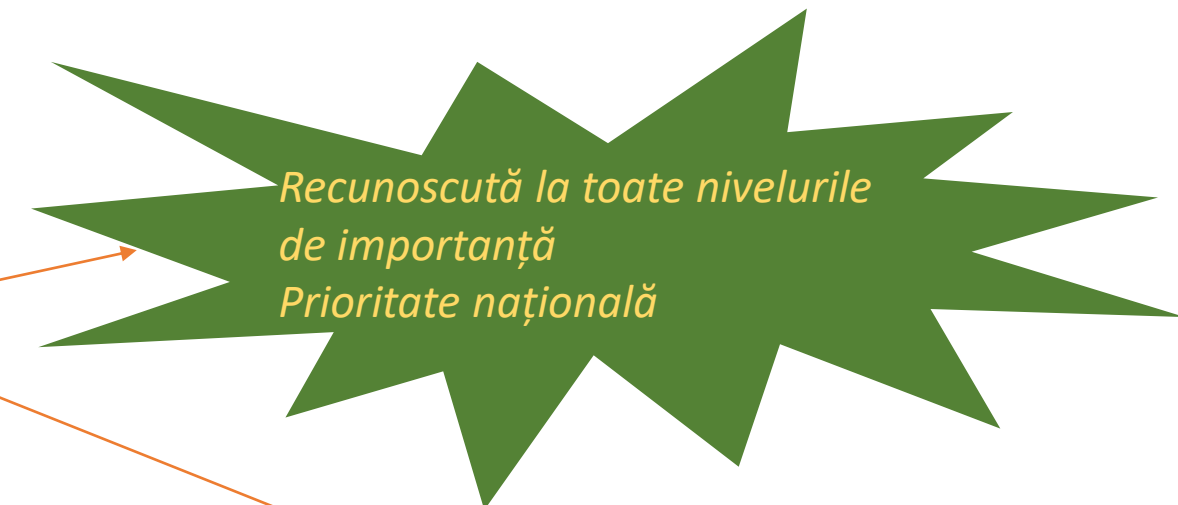
Responsabilitatea pentru coordonarea domeniului este:

- *fragmentată;*
- *insuficient definită;*
- *cu suprapuneri de atribuții între instituții.*

***Aprovizionarea cu apă potabilă**

***Canalizarea**

*Recunoscută la toate nivelurile de importanță
Prioritate națională*

Factor de îmbunătățire a calității vieții și de reducere a sărăciei

Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030)

1. *Strategia privind alimentarea cu apă și canalizarea localităților din Republica Moldova, HG nr. 662/2007;*
2. *Programul de alimentare cu apă și de canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015, HG nr. 1406 /2005;*
3. *Programul Național „Satul Moldovenesc”*
4. **Principalele obiective de dezvoltare a serviciului public de alimentare cu apă și canalizare, nu au fost executate, iar atragerea și utilizarea fondurilor nerambursabile și creditelor a fost ineficientă**

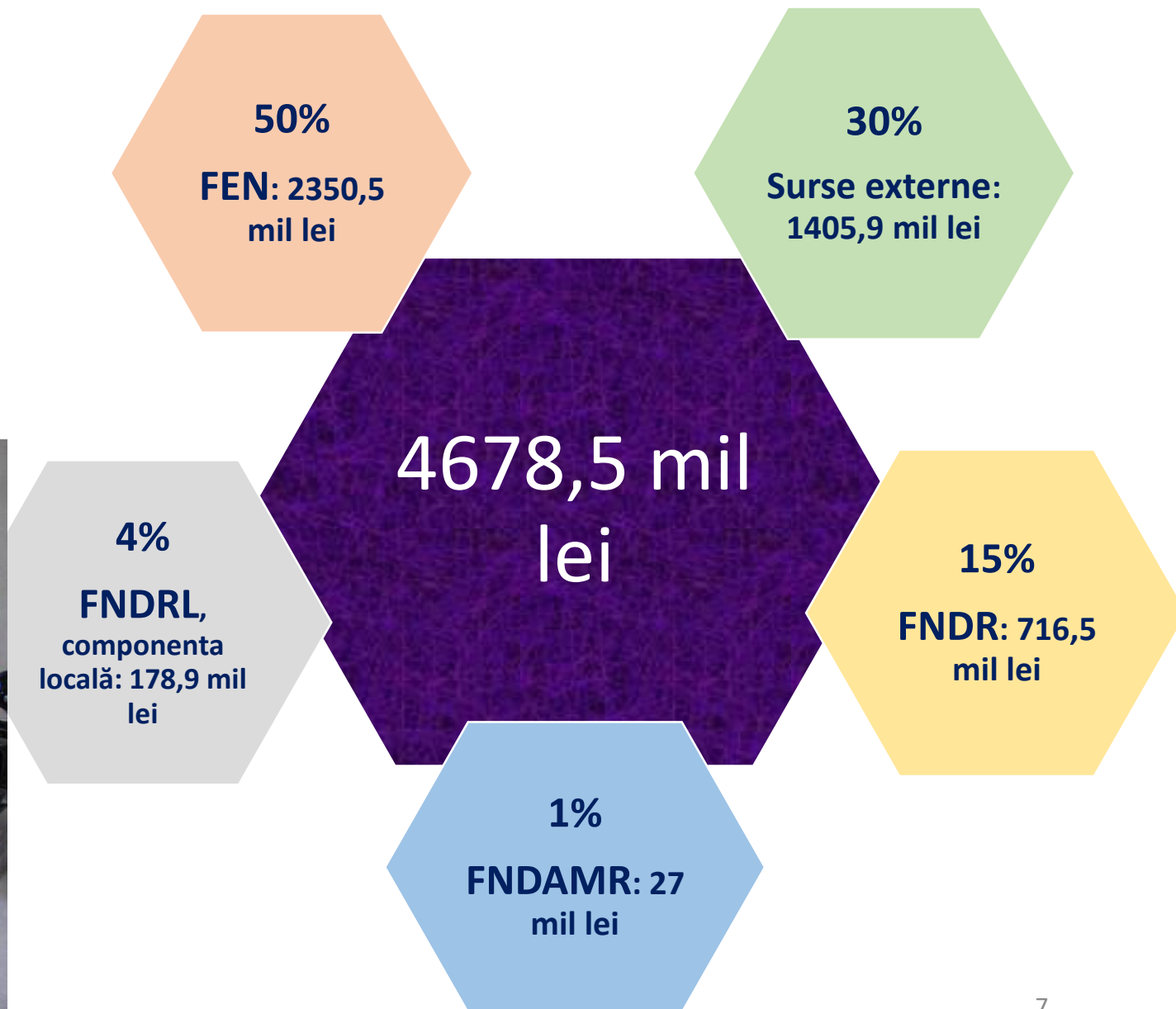

Obiectivul I. Implementarea parțială a activităților din Planul de acțiuni

Strategia	2020	2021	2025	2030
<i>Ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă, % din total</i>				
SAAS	65	-	-	100
SND „Moldova Europeană 2030”	-	86,4	90	95
<i>Ponderea populației conectată la sistemul public de canalizare, % din total</i>				
SAAS	-	-	65	100
SND „Moldova Europeană 2030”	-	33,2	50	65

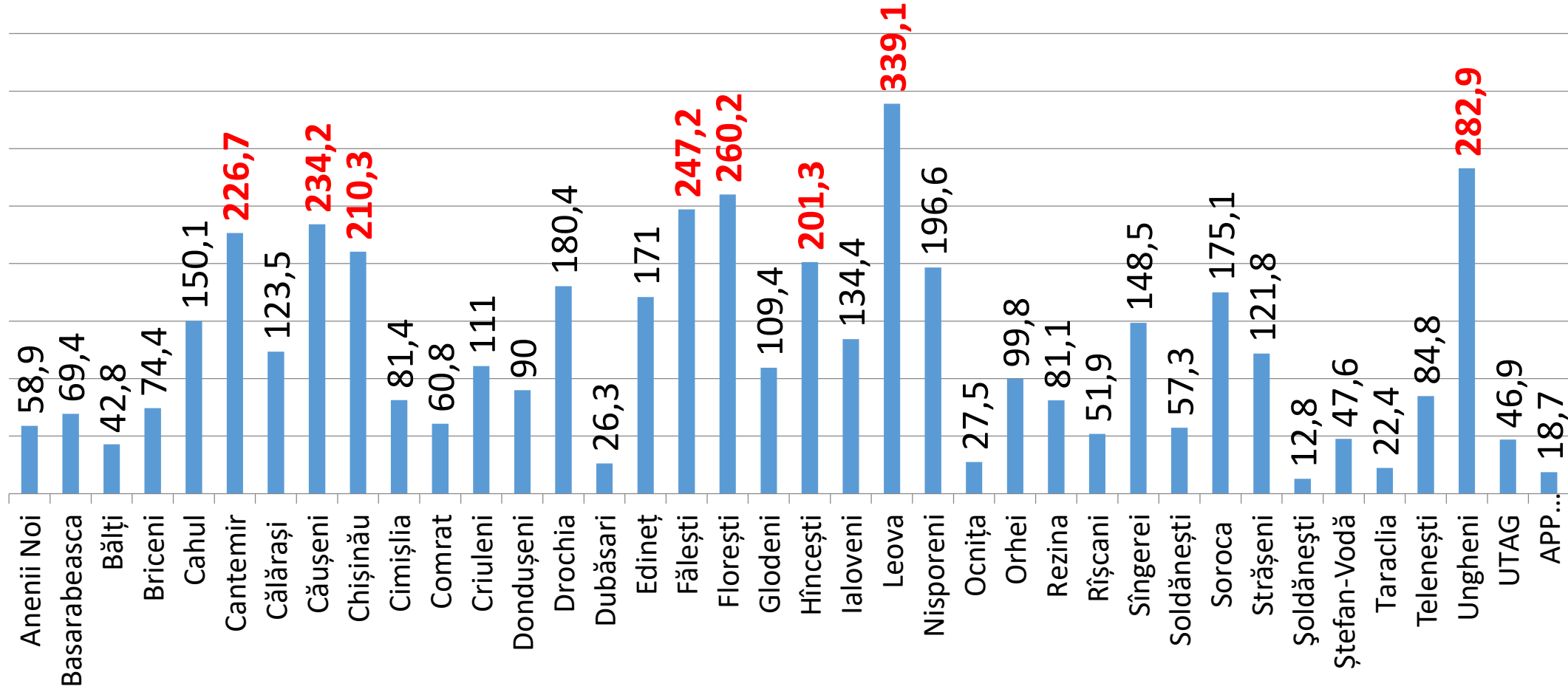

Investițiile în sistemele de aprovizionare cu apă și sanitație

Investițiile în sistemele de aprovizionare cu apă și sanitație, în profil teritorial

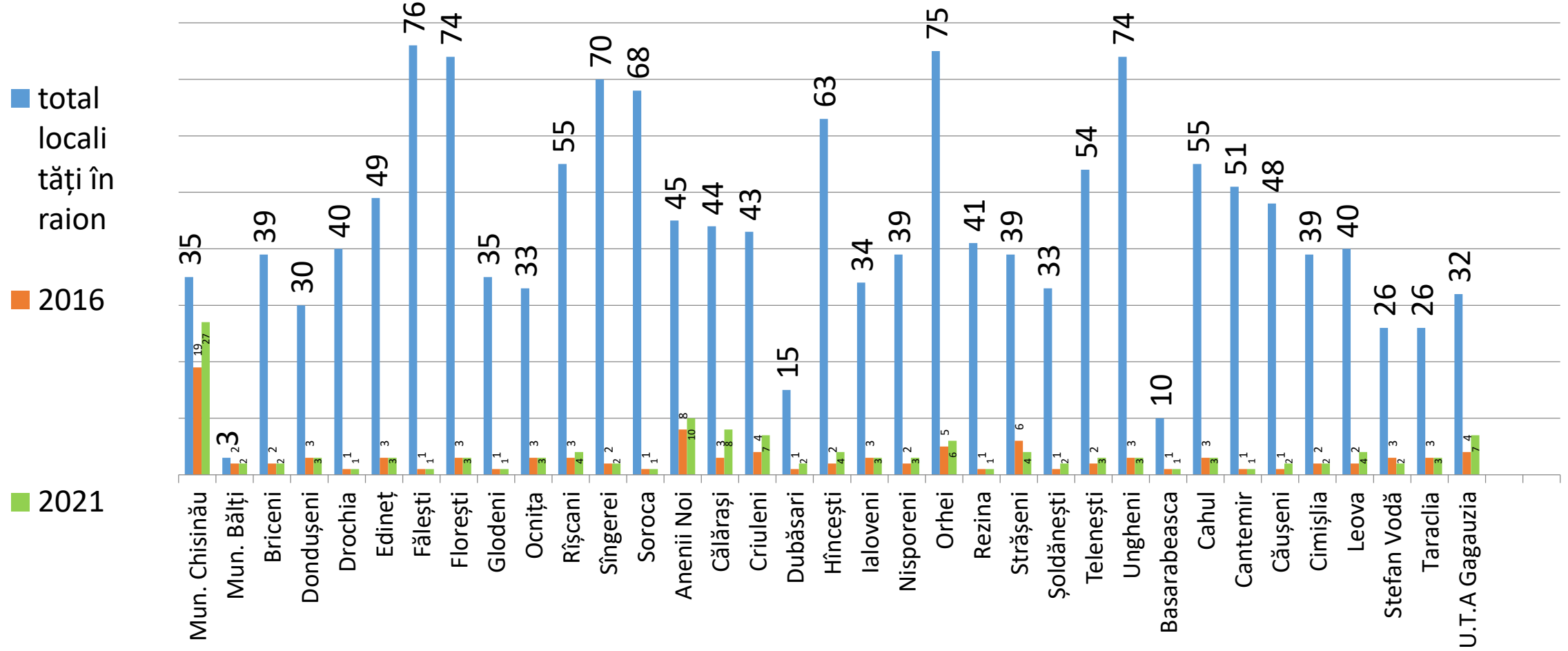

Există un sistem centralizat de date care să permită evaluarea și monitorizarea situației în domeniul aprovizionării cu apă și sanitație a populației și localităților din republică?

	2014	2021	Devieri	
Numărul sistemelor publice de alimentare cu apă	836	1362	+526	63%
Lungimea totală a sistemelor și apeductelor de distribuție a apei, mii km	10,5	16,4	+5.9	57%
Numărul populației și gospodăriilor conectate la sistemele de alimentare cu apă, mil	1,9	2,2	+0,3	16%
Numărul localităților conectate la sistemele de alimentare cu apă	480	918	+438	91%
Numărul fântânilor arteziene	1404	1646	+242	17%
Numărul Stațiilor de tratare a apei	62	106	+44	71%
Numărul sistemelor de canalizare	129	133	+4	3%
Numărul stațiilor de epurare a apelor uzate	87	101	+14	16%
Lungimea totală a rețelelor de apeduct și de canalizare, mii km	13,3	16,4	+3,1	23%
Numărul localităților conectate la sisteme de alimentare cu apă și canalizare	105	134	+29	28%
Numărul localităților din țară conectate la stațiile de tratare a apei	39	67	+28	72%

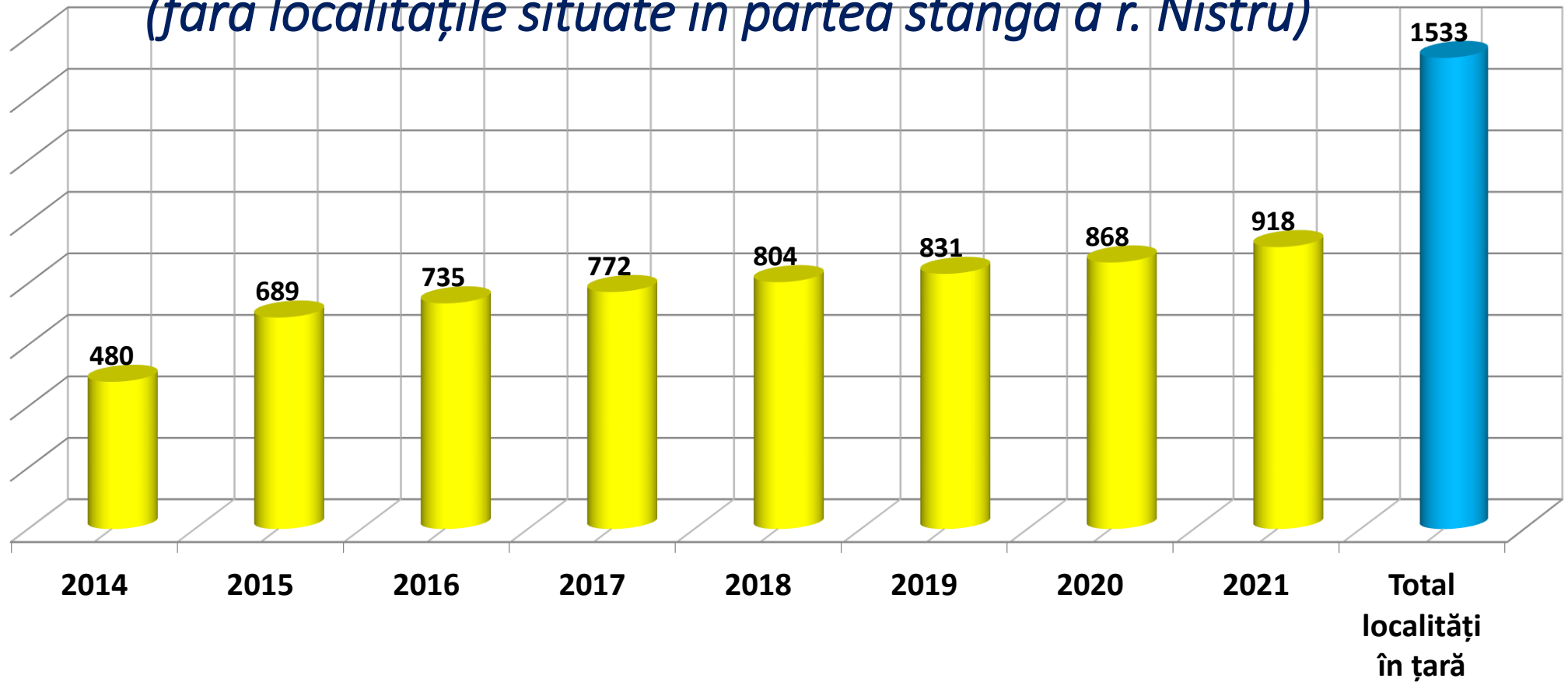

Numărul de localități conectate la sisteme de canalizare în 2021 comparativ cu anul 2016

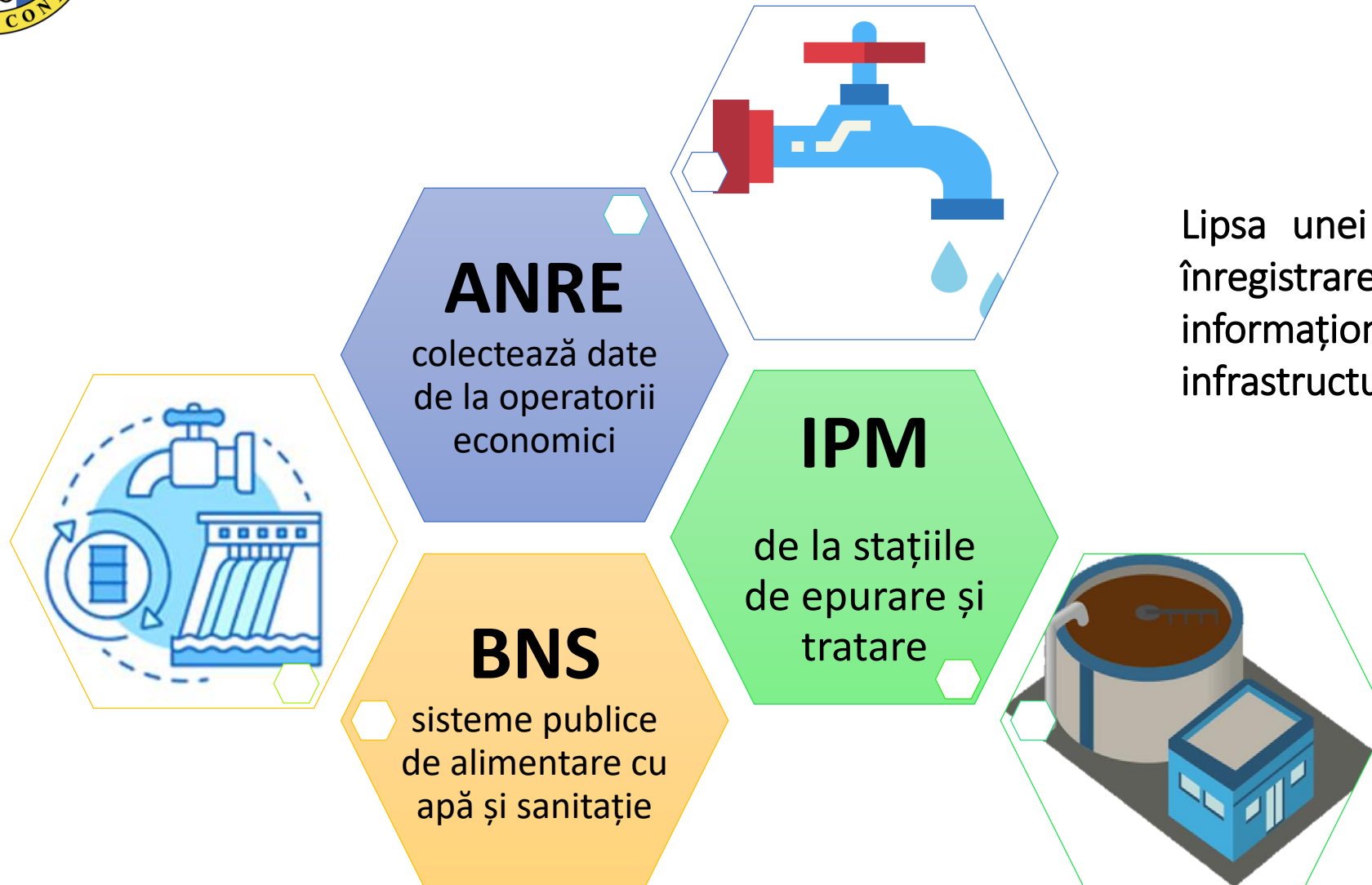

*Numărul localităților conectate la sistemele de alimentare de apă
(fără localitățile situate în partea stânga a r. Nistru)*

Nu este asigurată plenitudinea datelor la nivel de țară

Lipsa unei baze de date unică de înregistrare și evidență informațională a obiectivelor de infrastructură tehnico-edilitară

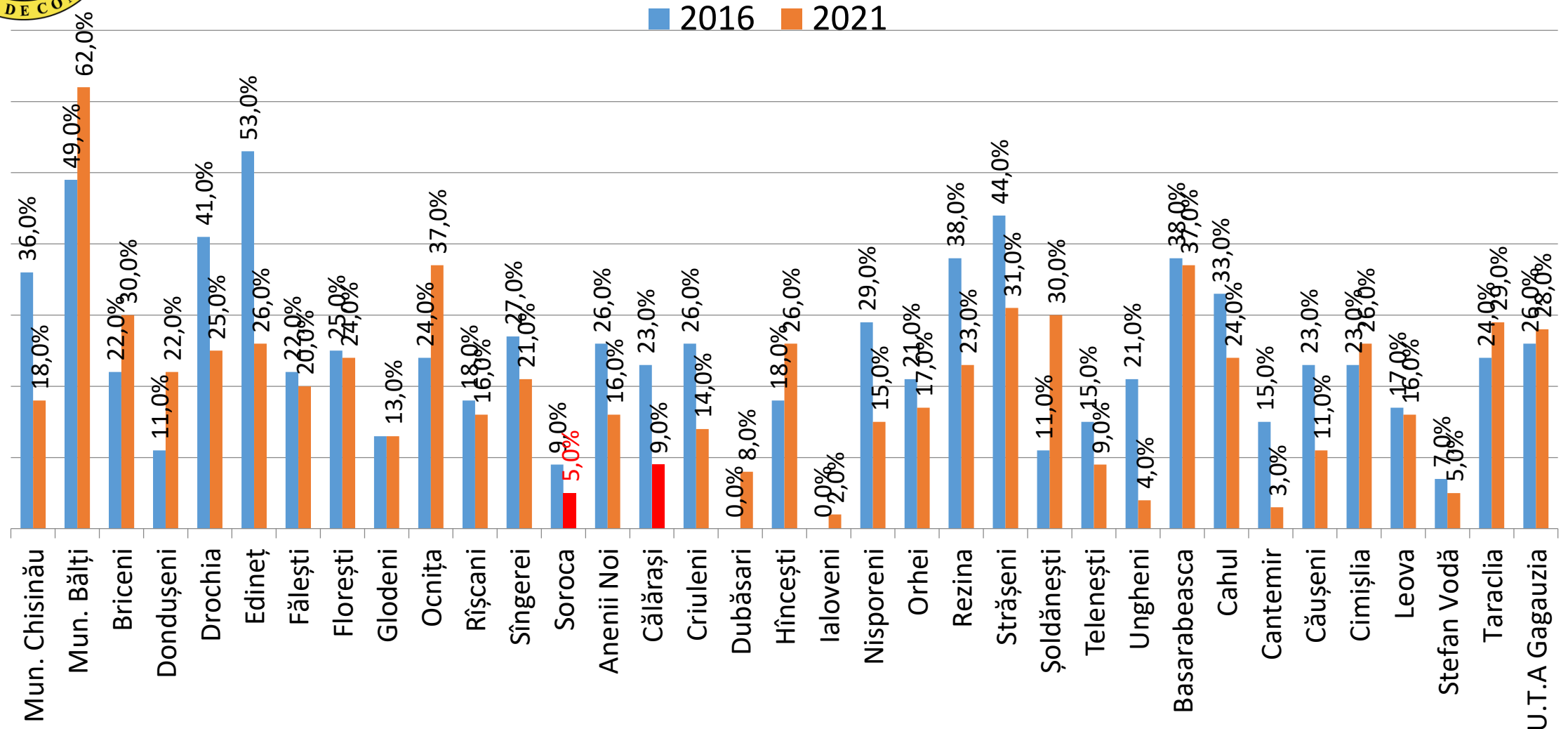
Informație privind captarea de către stațiile de epurare a apelor uzate, proiectat față de captat real

Ani	Capacitatea stațiilor de epurare a apelor uzate, m ³ în 24 ore		Devieri	Încărcătura de la capacitatea proiectată
	De proiect	Reală/de facto		
2016	2.011,5	648,2	1.363,3	32,2%
2017	651.949,3↑	191.916,3↑	460.033↑	29,4%↓
2018	601.768,9↓	172.200,3↓	429.568,6↓	28,6%↓

Sursa: Datele BNS.

Pierderi de apă pe raioane,%, 2016-2021

Mare parte a stațiilor de epurare a apelor uzate și a sondelor exploatare funcționează în lipsa autorizațiilor de mediu de folosință specială a apei

Funcționează în lipsa autorizațiilor de mediu de folosință specială a apei.

78,9
%

stații de epurare a
apelor uzate

81,8
%

sonde exploatare

Controalele efectuate de IPM, nu au contribuit la conformarea benevolă a gestionarilor infrastructurii la prevederile cadrului regulator.

Nu toate proiectele finanțate din FEN au avut finalitate și au contribuit ca implementarea obiectivelor SAAS

Proiecte investiționale implementate

31	Ungheni
28	mun. Chișinău
26	Fălești și Orhei
24	Criuleni și Sângerei
21	Rezina
3	Bălți
2	UTA Găgăuzia

* Divizarea proiectelor în multe etape
* Contracte de finanțare separate

* Extinderea termenilor de realizare
* Majorarea valorii contractelor

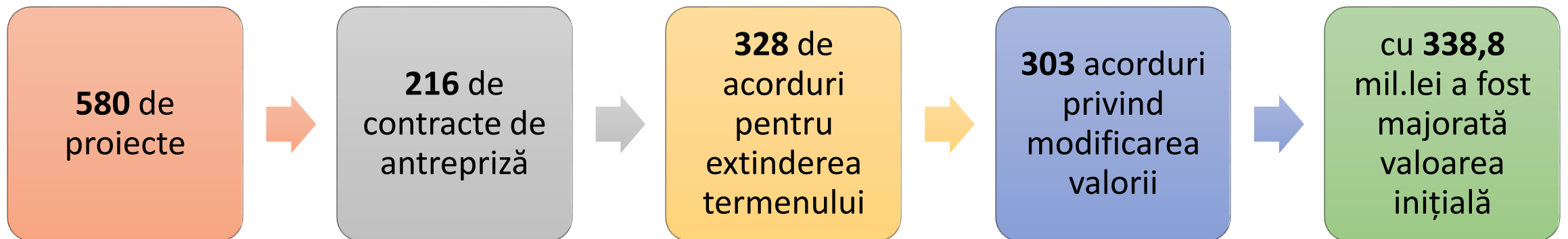

Mecanism de finanțare defectuos.

Nu toate proiectele finanțate din FEN au avut finalitate și au contribuit ca implementarea obiectivelor SAAS

O parte din proiectele finanțate din FEN, deși au fost inițiate, au fost excluse din finanțare, ca urmare a insuficienței sau lipsei contribuției, nerespectării clauzelor contractului de finanțare, s.a., acestea până în prezent nefiind finalizate.

Situația unor proiecte finanțate din FEN

Denumirea proiectului	<i>Rețele de canalizare și stație de epurare din satul Țițăreni, r-nul Anenii Noi</i>	<i>Construcția apeductului pentru aprovizionarea cu apa potabilă și a sistemului de canalizare în sat, sat Baimaclia, rl Cantemir</i>	<i>Alimentarea cu apă, canalizare și epurare, Primăria Chetriș, r Fălești</i>	<i>Construcția rețelelor de apeduct și canalizare în partea de nord - vest a orașului Călărași</i>
Anul inițierii	2013	2014	2014	2014
Valoarea proiectului, conform contractului de antrepriză, mil lei	15,32	10,88	19,95	20,32
Suma aprobată de CA FEN, mil lei	11,37	8,09	15,93	16,6
Nr de etape	8	4	9	5
Suma transferată din FEN, mil lei	6,83	4,89	13,95	9,95
Nivelul de realizare	60%	61%	70%	48,92

Complexul de asigurare cu apă potabilă a satelor din r-nul Hîncești. Etapa I – localitățile din lunca r-ului Prut

2013

Aprobarea finanțării
în valoare de
50,65 mil lei

5 etape
implementate
timp de **10** ani

63,9 mil lei
transferate

80 %
lucrări realizate

Nu toate proiectele finanțate din FEN au avut finalitate și au contribuit ca implementarea obiectivelor SAAS

Lipsește schemele de amenajare, schițe, fotografiile, materialelor ilustrative care să ateste rezultatul final preconizat

Lipsește Procesele verbale de investigație a apei potabile

Lipsește avizele experților

Rezultatele controalelor Agenția pentru Supraveghere Tehnică la unele proiecte investiționale finanțate din FEN, supuse proceduri de recuperare

Nr. d/o	Obiectivul (amplasarea, destinația, caracteristicile succinte)	Beneficiar/ antreprenor	Valoarea totală a obiectivului (mil lei)	Valoarea totală a deficiențelor constatate/ recuperate (mil lei)	Notă
1	Lucrări de alimentare cu apă și construcția rețelei de canalizare în s. Porumbrei, r-nul Cimișlia	Primăria com. Porumbrei, r-nul Cimișlia „Levprocons” S.R.L.	7,11	4,25	Remis la CNA
2	Sisteme de canalizare și epurare în s. Românești, r-nul Strășeni	Primăria s. Românești, S.R.L. „Regal Rent”	13,41	7,17	Remis la CNA
3	Construcția apeductului magistral Leova - Sîrma - Tchile -Răducani - Tomai - Sărata - Răzăști	Primăria s. Tomai , „Ecotop Proiect” S.R.L.	7,723	3,22	Remis la SIS, CNA
4	Construcția apeductului magistral Leova - Sîrma - Tchile -Răducani - Tomai - Sărata - Răzăști	Primăria s. Tomai, „ISistem” S.R.L.	2,36	1,61	Remis la SIS, CNA
5	Construcția sistemului de alimentare cu apă și canalizare din s. Lalova, r-nul Rezina	Primăria com. Lalova, S.R.L. „Litarcom”	4,04	-	-

Obiectivul II. Transmiterea proiectelor în cadrul reorganizării FEN în FNM

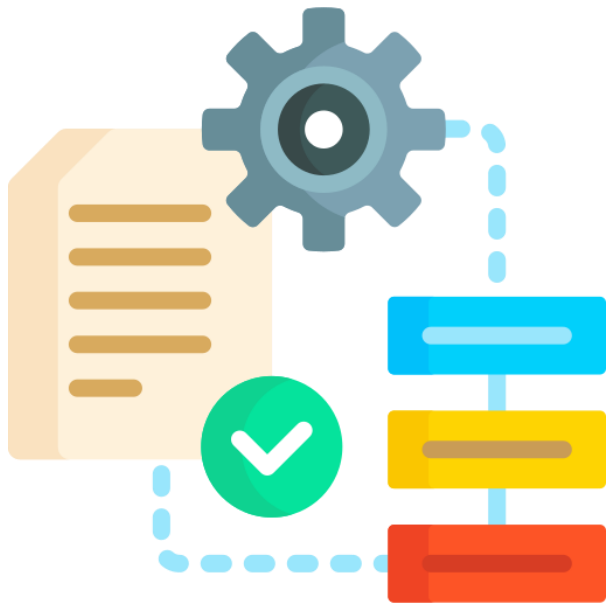
La data intrării în vigoare a HG privind reorganizarea FEN în FNM (04.11.2022), în Lista PI active finanțate din FEN a fost transmise către FNM 98 de PI din care 75 de Proiecte.

Proiectele la care contractele de finanțare au expirat, sau nu au fost încheiate în anul 2022, fiind excluse din Lista PI finanțate din FEN.

Procesul de primire-predare între FEN și FNM a durat 2 luni (decembrie 2022 –ianuarie 2023), pe perioada respectivă finanțarea proiectelor fiind sistată.

IP ONIPM, în calitate de gestionar al FNM, nu a asigurat continuitatea procesului de finanțare, de către beneficiari fiind înaintate numeroase solicitări de efectuare a plăților.

Deși, valoarea totală a contractelor pentru finanțare preluate din FEN a constituit 129,46 mil lei, în bugetul FNM pentru anul 2023 au fost aprobate alocații bugetare în valoare de 93,08 mil lei, cu un deficit de 36,37 mil lei.

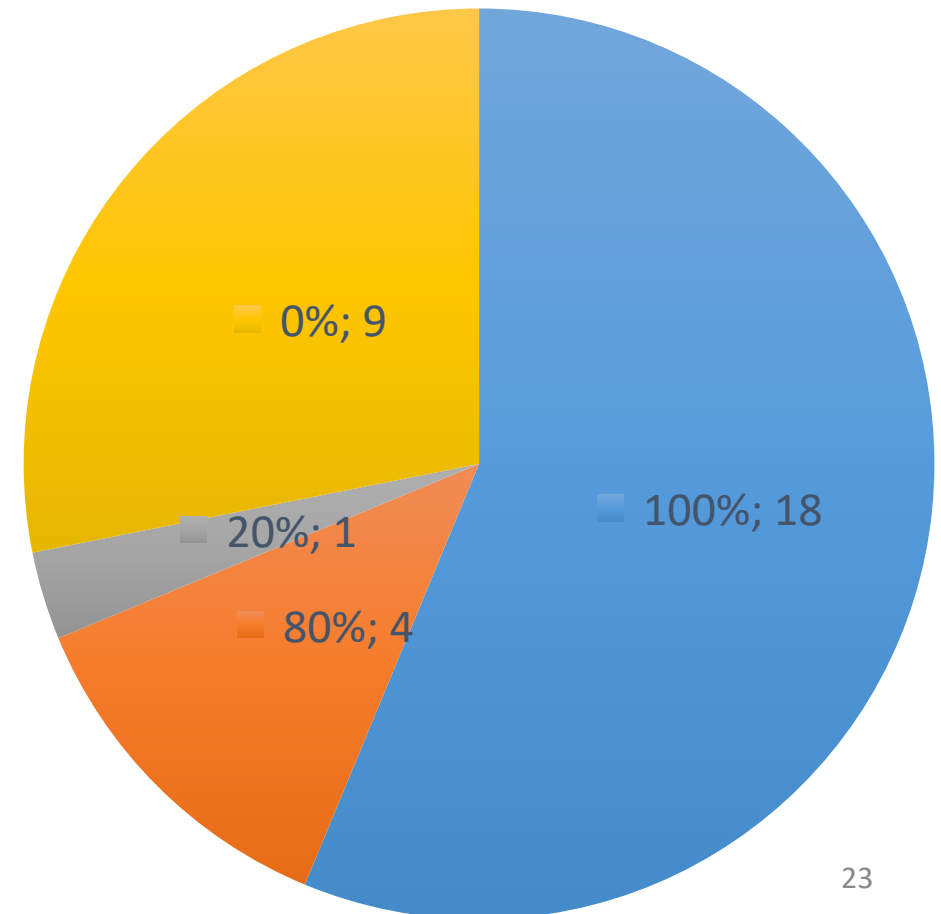

PI aferente aprovizionării cu apă și sanitație, implementate prin FNDR

Etapa de finanțare	Total DUP (2013-2015 și 2017-2020)
Nr de proiecte investiționale	32 proiecte investiționale
Resurse financiare alocate, mil lei (inclusiv FNDR, GIZ și alte surse), mil lei	1074,1
Resurse financiare valorificate, mil lei (inclusiv FNDR, GIZ și alte surse), mil lei	547,7
Nivelul de valorificare, %	50,99

Numărul de proiecte realizate

Implementarea unor proiecte investiționale realizate prin FNDR

- în cadrul a 3 proiecte în valoare totală de 87,4 mil. lei, deși au fost construite rețele de alimentare cu apă, acestea nu sunt exploatate;
- pregătirea necalitativă a documentației tehnice în cadrul unui proiect, în valoare de 20,8 mil. lei, a determinat tergiversarea realizării în termen a acestuia;
- extinderea termenelor de realizare a 4 proiecte, în valoare de 122,05 mil. lei, a dus la includerea lor în mai multe DUP-uri.

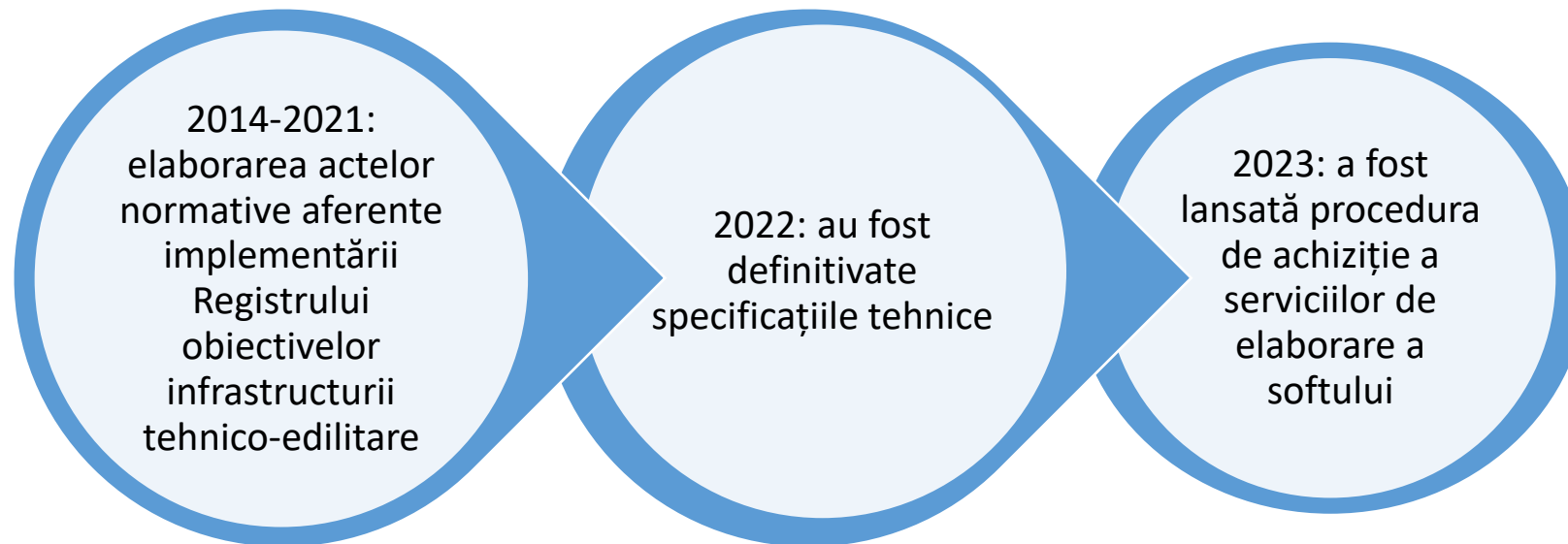
„Îmbunătățirea calității vieții populației rurale prin construcția sistemelor de apă potabilă și de canalizare, regionalizarea serviciilor comunale în satele din lunca râului Lapușnița, raionul Hâncești” – inițiat în 2014, valoarea 20,8 mil lei, a fost implementat în 6 ani

*„Asigurarea orașului Fălești cu apă din râul Prut” - inițiat în anul 2011, valoare estimată nu este disponibilă, lucrările se realizează în etape, la finele anului 2022 valoarea obiectivului aflat în execuție constituie **149,9 mil. lei.***

Registrului obiectelor infrastructurii tehnico-edilitare - ROITE

- deși conceptul Sistemului informațional a fost aprobat în anul 2014, acest sistem nu a fost creat până în prezent

Tarifele pentru prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație

- Tarifele AAS nu au fost modificate pe parcursul mai multor ani => acumularea pierderilor de către întreprinderile gestionare a infrastructurii de apeduct și canalizare.

Denumirea indicatorului	2014	2021
<i>Întreprinderi care au înregistrat pierderi</i>	27	32
<i>Valoarea pierderilor, mil lei</i>	225,7	1330,2

Din 36 de întreprinderi prestatoare de servicii de alimentare cu apă și canalizare, 8, pe parcursul mai multor ani, înregistrează valori negative la capitalul propriu.

Anul	Nr de întreprinderi cu capital propriu negativ	Valoarea capitalului propriu
2014	1	- 3,8 mii
2021	8	- 400,4 mil

Gradul de îndatorare al întreprinderilor operatoare de servicii de alimentare cu apă și sanitație este în creștere continuă

Anul	Gradul de îndatorare al întreprinderilor
2014	1119,8 mil lei
2021	2262,2 mil lei
<i>8 întreprinderi sunt în procedură de insolvență</i>	

!!! Nu toate contractele de gestiune delegate sunt încheiate cu respectarea prevederilor cadrului regulator.

!!! Mare parte a operatorilor nu au creat Fondurile de dezvoltare

Calitatea apei distribuite prin sistemele centrale de alimentare cu apă și canalizare

- un procent mic al populației are acces la servicii îmbunătățite de sanitație și la apă potabilă corespunzătoare parametrilor
- o mare parte a volumelor de apă din sistemele de alimentare cu apă nu corespund cerințelor tehnice pentru apa potabilă, populația fiind deservită cu apă tehnică, în loc de apă potabilă, ceea ce în consecință, dăunează asupra sănătății cetățenilor

!!! doar stațiile noi de epurare corespund parametrilor tehnici

Activitatea de control efectuată de către Inspectoratul pentru protecția mediului

- Numărul controalelor efectuate de IPM este în creștere, dar
- Mecanismele de evidență, monitorizare și raportare a amenzilor și prejudiciilor cauzate mediului, instituite în cadrul IPM, nu permit evaluarea valorii obligațiunilor față de bugetul de stat

!!! IPM nu are pârghii de colectare integrală a obligațiunilor față de buget privind plățile pentru amendă și prejudicii - activitățile IPM sunt axate pe monitorizarea încasărilor la buget

Amenzi

obligațiuni pentru **plata amenzilor – 932,1 mii lei**

valoarea obligațiunilor față de stat la care termenul de prescripție a expirat - **862,7 mii lei**

Prejudicii

obligațiuni față de buget privind **prejudiciile cauzate - 60,3 mil.lei**

valoarea obligațiunilor față de stat la care termenul de prescripție a expirat – **1,4 mil lei**

mijloace financiare încasate la buget - **0,4 mil.lei**

Concluzia de audit:

- Deficiențe privind accesul la infrastructură, cât și privind calitatea și siguranța serviciilor prestate, în special în regiunile rurale.
- Mare parte din infrastructura existentă a serviciilor de apă și canalizare are nevoie de reparații sau reabilitare semnificativă.
- Implementarea obiectivelor de aprovizionarea cu apă și canalizare se realizează într-un mod haotic,
- Incoerența documentelor de politici afectează și coordonarea principalelor surse de finanțare a sectorului,
- Indisponibilitatea datelor veridice privind situația actuală a ramurii, precum și lipsa studiilor recente efectuate în domeniu
- Cuantumul limitat al resurselor financiare publice disponibile, determina beneficiarii să divizeze proiectele mari de anvergură în etape de finanțare
- Sistemul de monitorizare și supraveghere în domeniul aprovizionării cu apă și canalizării este ineficient și nu asigură plenitudinea informațiilor aferente domeniului.
- Nemodificarea pe parcursul mai multor ani a tarifelor a dus la acumularea de către operatorii serviciilor de alimentare cu apă și sanitație a pierderilor, creșterea gradului de îndatorare și insolvabilitatea unora.
- Din partea factorilor de decizie și participanților la procesul de alimentare cu apă și sanitație, sunt necesare măsuri urgente și stringente pentru ameliorarea situațiilor constatate